

بررسی ارتباط بین مسئولیت اجتماعی و ساختار مالکیت با توجه به عامل میانجی کیفیت سود در شرکت های بورس اوراق بهادار تهران

غلامرضا دهشیبی^{۱*}، علیرضا دهشیبی^۲ و ساره دهشیبی^۳

۱ کارشناسی ارشد گروه حسابداری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد، زاهدان

۲ کارشناسی ارشد گروه مهندسی صنایع، گرایش مدیریت واحد زاهدان، دانشگاه آزاد، زاهدان

۳ کارشناسی ارشد گروه مدیریت، واحد کرمان، دانشگاه آزاد، کرمان

*نویسنده مسئول مقاله

چکیده

این پژوهش به بررسی ارتباط بین مسئولیت اجتماعی و ساختار مالکیت، با توجه به عامل میانجی کیفیت سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، می پردازد. جامعه آماری این پژوهش، شامل شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، بوده اند. در این تحقیق، صورت های مالی شرکت ها از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۵ مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته شده است. در این پژوهش، ۱۷۷ شرکت از شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، به عنوان نمونه انتخاب شدند. همچنین برای آزمون فرضیه ها از روش رگرسیون داده های پانل استفاده گردید و از طریق رگرسیون به آزمون فرضیه های پژوهش، پرداخته شد و برای کلیه محاسبات و تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار Eviews 8 استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد، بین مسئولیت اجتماعی و مالکیت نهادی ارتباط منفی معنی داری وجود دارد؛ و بعد از ورود متغیر میانجی کیفیت سود به مدل دوم پژوهش بین کیفیت سود با مالکیت نهادی ارتباط مستقیم (مثبت) و معنی داری یافت شد، همچنین حاصلضرب کیفیت سود در مسئولیت اجتماعی نیز دارای تاثیر معنی دار بر مالکیت نهادی نمیباشد.

واژه های کلیدی: مسئولیت اجتماعی، مالکیت نهادی، کیفیت سود

۱-مقدمه

در دو دهه ی اخیر، همواره گزارشگری با رویکرد اجتماعی و زیست محیطی برای فعالیت های تجاری و عمومی مورد تاکید بیشتری قرار گرفته است. از این رو شرکت ها در حال روبرو شدن با مقوله مسئولیت اجتماعی هستند و دامنه ی وسیعی از شرکت ها به مسئولیت پذیری از بعد اجتماعی، ترغیب می شوند. به همین دلیل فضای سازمان ها به سرعت در حال تغییر بوده و سازمان ها بر اساس روندهای جاری به سوی نشان های تجاری جهانی پیش رفته و سازمان های چند ملیتی با زنجیره تامین جهانی نیز بدان شدت می بخشند (سپاسی و حسن زاده، ۱۳۹۵) موج رسوایی ها و فروپاشی مالی شرکت ها و موسسات بزرگ از جمله انرون، ارتور اندرسون و ورلدکام در آغاز قرن ۲۱، بیانگر شواهدی از رویه های تجاری غیر اخلاقی و غیر مسئولانه از بعد اجتماعی است. همچنین فرآیند جهانی شدن، قدرت شرکت ها را افزایش داده و شرکت ها با افزایش فشار از طرف جامعه برای برخورداری از یک نگرش وسیع تر به اهداف و فعالیت هایشان در ابعاد اجتماعی و محیطی رو به رو هستند. فشار برای رفتار مسئولانه در قبال کسب سود، به یک معمای جدید برای شرکت ها تبدیل گشته است (ترکر^۱، ۲۰۰۹). سرمایه گذاران در مقایسه با سایر شاخص های عملکرد، اتکای بیشتری بر روی اطلاعات مربوط به سود دارند. از این رو سود گزارش شده یکی از معیار های تعیین بازده مورد انتظار سرمایه گذاران است (سپاسی و حسن زاده، ۱۳۹۵). مسئولیت اجتماعی دارای دو وجه احتمالی است؛ یکی سود دهی در بلند مدت و یکی زیان در کوتاه مدت. برخی از صاحب نظران معتقدند که مشکلات اجتماعی باید توسط دولت ها حل شوند و نباید منابع سازمانی را برای حل مشکلات جامعه هدر داد. از طرفی برخی معتقدند که از آنجا که قدرت اقتصادی از سازمان ها به دولت ها منتقل شده، این امر لازم است که سازمان ها در بحث مسئولیت اجتماعی پیش قدم باشند (تسوتسورا^۲، ۲۰۰۴). تفاوت در انگیزه های مدیریتی و نظارتی و اهداف سیاسی و تعهدات اجتماعی عمدتاً باعث می شود که انتظار رود شرکت هایی با ساختار مالکیت گوناگون، دارای عملکرد متفاوت باشند. تمرکز مالکیت و وجود مالکیت کنترلی در مقابل مالکیت پراکنده و رابطه احتمالی هر یک از آن ها با بازدهی و سودآوری همواره از جمله عوامل بحث برانگیز در این حوزه بوده است. یکی از فاکتور های مهم تصمیم گیری و یکی از معیار هایی که سرمایه گذاران به هنگام انتخاب یک سازمان مورد توجه قرار می دهند، موضوع سودآوری سازمان می باشد. در واقع یکی از مهم ترین عواملی که در انتخاب سرمایه گذاری در یک سازمان مورد توجه است، بازدهی و سودآوری و چگونگی کیفیت این سود در یک سازمان است (محبوب، ۱۳۹۲). آثار موجود در مورد ارتباط بین مسئولیت های اجتماعی و سرمایه گذاران سازمانی، بی پایان است و همانطور که تلویحاً فرض می کند، این ارتباط مستقیم است. دیدگاه دیگری که کمتر مورد توجه آثار قرار گرفته، این است که این رابطه می تواند میانجی متغیرهای ضمنی دیگر مانند کیفیت سود شرکت باشد (هایام و السید، ۲۰۱۵). سرمایه گذاران بیش از هر چیز به سودآوری کیفیتی سودی که گزارش شده توجه می کنند. مسئولیت اجتماعی و ساختار مالکیت اگرچه با یکدیگر ارتباط دارند ولی این ارتباط وقتی اثر بهتری دارد که سرمایه گذاران بدان در کنش ها و واکنش ها بر سر سودآوری شرکت چه اتفاقاتی می افتد (وانگ و چانگ^۳، ۲۰۱۲)

۲-پیشینه های پژوهش

پیشینه داخلی

آقای جلیلی و قیصری (۱۳۹۳)، در مقاله ای تحت عنوان بررسی ارتباط بین کیفیت سود و مسئولیت پذیری اجتماعی شرکتهای بورس اوراق بهادار تهران، نتایج نشان داد که در مدل وجوه نقد عملیاتی غیرعادی بین مسئولیت پذیری اجتماعی و کیفیت سود رابطه معناداری وجود دارد.

1. Terker
2. Tesotesoura
3. Wang and Chang

آقای خواجه‌وی و همکاران (۱۳۹۰)، در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی رابطه بین مدیریت سود و مسئولیت پذیری اجتماعی در بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، بین مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت و مدیریت سود به ارتباطی منفی دست پیدا کردند.

آقای شربت‌اوغلی و همکاران (۱۳۸۹)، در بررسی ارتباط بین مسئولیت اجتماعی و ساختار شرکت‌ها به این نتیجه رسیدند که شرکت‌های تولیدی بیشتر از شرکت‌های خدماتی به مسئولیت اجتماعی اهمیت می‌دهند. آقای نمازی و کرمانی (۱۳۸۷)، در بررسی رابطه بین ساختار مالکیت و عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس، رابطه معنی‌دار و منفی بین مالکیت نهادی و عملکرد شرکت و رابطه‌ای معنی‌دار و مثبت بین مالکیت شرکتی عملکرد شرکت وجود دارد.

پیشینه خارجی

آقای هایام و السید (۲۰۱۵) در پژوهشی تحت عنوان اثر واسطه سود اوری در رابطه بین مسئولیت‌های اجتماعی و ساختار مالکیت، به بررسی این موضوع پرداختند. رگرسیون داده‌های پنل بر روی یک نمونه انجام شد که شامل تمام شرکت‌هایی بود که در شاخص مسئولیت اجتماعی مصر طی دوره‌ای از سال ۲۰۰۷ تا سال ۲۰۱۰ ثبت شده‌اند. نتایج نشان دادند که عملکرد مالی بهتر (یا بدتر)، و مسئولیت اجتماعی، راهنما و سرنخی برای سرمایه‌گذاران سازمانی است زمانی که اقدام به تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری می‌کنند.

آقای فرناندز (۲۰۱۵)، در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی ارتباط بین عملکرد مالی و مسئولیت اجتماعی پرداخته است. نتایج حاصل از این پژوهش حاکی از این بود که مسئولیت اجتماعی، موجب بالا رفتن کسب مزایای اجتماعی نزد شرکت‌ها می‌شود و همین مسئله جدای از کمک به بهبود جامعه به سود اوری بیشتر شرکت‌ها نیز منجر خواهد شد.

آقای کارای و همکاران (۲۰۱۴)، در بررسی تاثیر میانجی ظرفیت سهامداران در ارتباط بین مسئولیت اجتماعی و عملکرد مالی به این نتیجه رسیدند که تمام متغیرها با یکدیگر رابطه مثبت و قوی دارند.

کیم و دیگران (۲۰۱۲)، به بررسی رابطه بین کیفیت سود و افشای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها پرداختند. به منظور بررسی کیفیت سود از معیارهای اقلام تعهدی اختیاری و مدیریت سود با استفاده از فعالیت‌های واقعی پرداختند. معیارهای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها شامل مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی، انجمن، تنوع، روابط کارمندان، محیط و حقوق انسانی پرداختند. نتایج تحقیق آنان نشان داد که مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها منجر به بهبود کیفیت سود شرکت‌ها خواهد شد.

پریور و دیگران (۲۰۰۸)، در تحقیقی به بررسی رابطه بین مدیریت سود و مسئولیت‌های اجتماعی شرکت‌ها پرداخته و به این نتیجه رسیدند که بین اقلام تعهدی اختیاری و معیارهای مسئولیت‌های اجتماعی شرکت‌ها رابطه مثبت وجود دارد اما این رابطه معنادار نبوده است.

چای و دیگران (۲۰۰۸)، به بررسی رابطه بین مسئولیت‌های اجتماعی شرکت‌ها و مدیریت سود پرداختند. نتایج تحقیق آنان نشان داد که معیارهای مسئولیت اجتماعی شرکت منجر به کاهش مدیریت سود و بهبود کیفیت سود حسابداری شرکت‌ها می‌شود.

آقای هاشم و دیوی (۲۰۰۸) در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی رابطه بین حاکمیت شرکتی، ساختار مالکیت و کیفیت سود شرکت پرداختند. نتایج تحقیق آنان نشان داد که بین مالکیت نهادی و کیفیت سود رابطه‌ی مثبت معنی‌داری وجود دارد و افزایش در سهامداران نهادی به طور قابل توجهی موجب افزایش کیفیت سود میشود. همچنین، آنان نشان دادند که بین وجود مدیران غیر موظف در هیات مدیره و کیفیت سود رابطه‌ای وجود ندارد.

۳- فرضیات پژوهش

۱. بین مسئولیت اجتماعی و ساختار مالکیت شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، ارتباط معنی‌دار وجود دارد.

۲. بین مسئولیت اجتماعی و ساختار مالکیت، با توجه به عامل میانجی کیفیت سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، ارتباط معنی دار وجود دارد.

۴- جامعه آماری و نمونه آماری

جامعه آماری این پژوهش، شامل شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، بوده اند. در این تحقیق، صورت های مالی شرکت ها از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۵ مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته شده است. در این پژوهش، ۱۷۷ شرکت از شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، به عنوان نمونه انتخاب شدند (داده های ۱۷۷ شرکت و ۷ سال). برای انتخاب شرکت های مورد آزمون در این تحقیق، از روش حذف سیستماتیک یا غربال گری با در نظر گرفتن فیلترهای زیر استفاده شده است:

۱. جزء شرکتهای سرمایه گذاری و واسطه گری های مالی نباشند.

۲. سال مالی آنها پایان اسفند باشد.

۳. در طول سال های مورد نظر پژوهش، تداوم فعالیت داشته باشند.

۴. اطلاعات مربوط به متغیرهای تحقیق از گزارش های سالیانه شرکت ها قابل دسترس باشد (از آنجایی که اطلاعاتی نظیر هزینه های تحقیق و توسعه و درآمد فروش شرکت و صنعت، برای داده های اولیه این پژوهش نیاز بود و همچنین برای تنوع در اندازه شرکت ها و برای انتخاب از گروه های صنعت مختلف، تعداد ۱۷۷ شرکت و ۷ سال انتخاب شد).

۵- روش پژوهش

این پژوهش از نوع همبستگی و روش شناسی آن از نوع پس رویدادی میباشد. پژوهش های همبستگی شامل کلیه پژوهش هایی است که در آن سعی میشود رابطه بین یک یا چند متغیر را با استفاده از ضریب همبستگی بیان نماید. تحقیق حاضر از نظر هدف از نوع توصیفی است و از لحاظ ماهیت کاربردی می باشد. برای آزمون فرضیه ها از روش داده های پانل استفاده شده است و همچنین جهت کلیه تجزیه و تحلیل یافته ها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده گردید. بر اساس توضیحات بالا برای سنجش آزمون فرضیه اول، از مدل رگرسیون زیر استفاده می شود:

فرضیه اول: بین مسئولیت اجتماعی و ساختار مالکیت شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، ارتباط معنی دار وجود دارد.

$$INS = \alpha_0 + \alpha_1 CSR + \alpha_2 SIZ + \alpha_3 LEV + \alpha_4 LIQ + \alpha_5 ROA + \alpha_6 SHARE$$

بر اساس توضیحات بالا، مدل فرضیه دوم پژوهش به صورت زیر می باشد:

بین مسئولیت اجتماعی و ساختار مالکیت، با توجه به عامل میانجی کیفیت سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، ارتباط معنی دار وجود دارد.

$$INS = \alpha_0 + \alpha_1 CSR + \alpha_2 SIZ + \alpha_3 LEV + \alpha_4 LIQ + \alpha_5 ROA + \alpha_6 SHARE + \alpha_7 QB + \alpha_8 QB * CSR$$

که INS مالکیت نهادی، CSR مسئولیت اجتماعی و QB کیفیت سود است.

۶- متغیرها و نحوه اندازه گیری آنها

در تحقیق حاضر، متغیر مستقل اصلی نیز عبارت است از مسئولیت اجتماعی سازمان. با توجه به عدم وجود گزارشگری مسئولیت اجتماعی در کشور و نبود موسسات رتبه بندی شرکت ها در حوزه مسئولیت اجتماعی سازمان ها و به طور کلی عدم شفافیت در این بخش، در ابتدای امر بهترین راه استخراج اطلاعات، استفاده از پرسشنامه به نظر می رسد، ولی، شرکت های بورسی تمایلی به پر کردن پرسشنامه نداشتند؛ با توجه به این مطالب، در این پژوهش، مسئولیت اجتماعی سازمانی، با استفاده از راهکارهای زیر به دست می آید:

۱. نسبت دارایی های ثابت به کل دارایی ها (PPE): این استدلال وجود دارد، شرکت هایی که سرمایه گذاری بیشتری در این بخش می کنند، از تجهیزات و امکانات به روزتری استفاده کرده اند و آلاینده های کمتری را برای محیط زیست دارند.

۲. نسبت درآمد فروش صادراتی به فروش کل شرکت (SALE): به طور کلی این استدلال وجود دارد که شرکت هایی که فروش صادراتی بیشتری داشته باشند، نقش بیشتری در ایجاد اشتغال در جامعه داشته‌اند و موجب ورود ارز به کشور شده‌اند که نشان‌دهنده نوعی مسئولیت‌پذیری شرکت در کاهش نرخ بیکاری و افزایش ارزش می‌باشد.

۳. هزینه های تحقیق و توسعه به فروش (R&D): به صورت کلی استدلال بر این است که شرکت هایی که مخارج بیشتری برای تحقیق و توسعه انجام می‌دهند، به دو دلیل به ایفای نقش مسئولیت اجتماعی پرداخته‌اند: اول، با تحقیق و توسعه از تجهیزات و تکنولوژی به روزتری استفاده می‌کنند که به حفظ محیط زیست کمک می‌کند و دوم، با انجام تحقیق و توسعه محصولات بیشتر و با کیفیت بالاتری را در اختیار مردم قرار می‌دهند که سبب رضایت عموم جامعه می‌شود. (جلیلی، ۱۳۹۳)

متغیر وابسته اصلی نیز عبارت است از: مالکیت نهادی، که از طریق کسری از سهام عادی تحت مالکیت موسسات سرمایه گذاری محاسبه شده است (نسبت سهامداران نهادی به کل سهام منتشرشده).

متغیر میانجی عبارت است از کیفیت سود از طریق مدل جونز (۱۹۹۱)، که هم اقلام اختیاری و هم غیر اختیاری را می‌سنجد، اندازه‌گیری می‌شود. این مدل با جزئیاتش به شرح زیر است:

$$\frac{TA_t}{A_{t-1}} = a_1 \left(\frac{1}{A_{t-1}} \right) + a_2 \left(\frac{\Delta REV_t}{A_{t-1}} \right) + a_3 \left(\frac{PPE_t}{A_{t-1}} \right)$$

که در آن a_1 و a_2 و a_3 به برآوردهای OLS، اشاره دارد. اجزای این مدل از روابط زیر به دست می‌آیند:

$$TA_t = (\Delta CA_t - \Delta CL_t - \Delta CASH_t + \Delta STDEBT_t - DEPN_t)$$

$$NDA_t = a_1 \left(\frac{1}{A_{t-1}} \right) + a_2 \left(\frac{\Delta REV_t}{A_{t-1}} \right) + a_3 \left(\frac{PPE_t}{A_{t-1}} \right)$$

که در آن:

TA_t : کل اقلام تعهدی در سال t

ΔCA_t : تغییر در دارایی های جاری

ΔCL_t : تغییر در بدهی های جاری

$\Delta CASH_t$: تغییر در وجه نقد

$DEPN_t$: تغییر در هزینه استهلاک دارایی های مشهود و نامشهود

NDA_t : بخش غیراختیاری اقلام تعهدی در سال t

ΔREV_t : درآمد سال t منهای درآمد سال $t-1$

PPE_t : اموال، ماشین آلات و تجهیزات ناخالص در سال t

A_{t-1} : کل دارایی ها در سال $t-1$

می‌باشد.

علاوه بر متغیرهای ذکر شده، چند متغیر دیگر به عنوان متغیر کنترلی به مدل پژوهش اضافه شده است که شامل:

- سودآوری (ROA)، که عبارت است از تقسیم سود خالص به مجموع دارایی ها
- اندازه شرکت (SIZ)، که عبارت است از لگاریتم طبیعی مجموع دارایی های شرکت.
- اهرم مالی شرکت (LEV)، که عبارت است از نسبت کل بدهی به کل دارایی ها
- نقدینگی (LIQ)، که برابر است با نسبت دارایی های جاری به بدهی های جاری.
- سهم بازار شرکت (SHARE)، که عبارت است از فروش شرکت تقسیم بر فروش صنعت.

۷- یافته های پژوهش

آمار توصیفی

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل توصیفی داده ها در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱- آمار توصیفی متغیرها

۰/۹۷۴۸	۰/۱۸۰۳	۰/۲۶۰۴	۰/۲۱۶۶	۰/۸۵۷۳	۰/۰۰۸۰	۱۲۳۹	مسئولیت اجتماعی (دارایی ثابت تقسیم بر کل دارایی ها)
۱۰/۲۵۴۷۰۳۳۲	۰/۰۰۲۴۱۲۲۸۱	۰/۰۰۰۵۱۶۸	۰/۰۰۰۰۰۰۰	۰/۰۴۲۵۲۲۶	۰/۰۰۰۰۰۰۰	۱۲۳۹	مسئولیت اجتماعی (ه.تحقیق و توسعه بر درآمد فروش)
۲/۳۷۰۴۰۴۲۱۲	۰/۲۰۷۴۶۶۰۵۶	۰/۱۱۶۸	۰/۰۲۲۱	۱/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	۱۲۳۹	مسئولیت اجتماعی (فروش صادراتی بر درآمد فروش)
۰/۱۰۱۹	۴۳/۶۶۲۸	۴۴/۱۱۴۱	۳۵/۲۵۰۰	۹۳/۰۰۰۰	۲/۴۸۰۰	۱۲۳۹	مالکیت نهادی
۱/۹۲۶۲۴۳۱۶۱	۰/۲۸۴۱۲۸۰۴۵	۰/۳۷۵۴۱۱۹۲۱	۰/۳۰۷	۲/۱۹۳۵۳۳۸۳۱	۰/۰۰۹۴۵۵۷۶۳	۱۲۳۹	کیفیت سود
۳/۲۶۴۲۵۶۷۵۲	۰/۵۲۶۹۸۲۹۶۵	۰/۲۴۹۳۰۵۴۴۸	۰/۱۲۰۶۶۷۱۷	۵/۵۷۷۳۳۵۳۷۵	-۲/۸۳۹۷۴۲۳۵۵	۱۲۳۹	سودآوری
۰/۷۶۲۷۹۳۷۴۶	۰/۸۰۳۳۷۰۶۴	۵/۹۳۳۲۵۹۶۵۹	۵/۸۴۸۱۷۹۰۵۱	۸/۴۱۷۲۲۹۵۰۱	۳/۵۹۳۰۶۴۴۳۲	۱۲۳۹	اندازه شرکت
-۰/۵۶۶۸۹	۰/۱۸۰۶۰۷	۰/۶۱۵۸۱۷	۰/۶۵۱۰۸۲	۰/۹۱۴۱۶۱	۰/۱۳۱۷۹۳	۱۲۳۹	اهرم مالی
۵/۱۱۲۲۸۱	۱/۰۷۹۴۴۶	۱/۴۶۷۳۵۴	۱/۲۳۴۵۸۴	۱۳/۱۵۰۶۳	۰/۰۹۹۴۳۳	۱۲۳۹	نقدینگی
۲/۳۲۳۶۸۶	۰/۲۵۴۶۵۳	۰/۱۵۵۳۶۷	۰/۰۵۲۰۶۶	۰/۹۸۷۷۷	۰	۱۲۳۹	سهم بازار شرکت

به طور کلی، آماره های توصیفی حاکی از آن است که نمونه انتخابی از تنوع زیادی برخوردار است. آمار توصیفی مربوط اندازه شرکت نشان می دهد که حداکثر و حداقل اندازه شرکت به ترتیب برابر ۳/۵۹ و ۸/۴۲ و انحراف معیار آن نیز برابر با ۰/۸۰ است. در خصوص سایر متغیرها چنین ویژگی وجود دارد که حاکی از تنوع شرکت های انتخابی و در نتیجه قابلیت تعمیم نتایج نمونه به جامعه تحقیق می باشد. برای تعیین نرمال بودن داده ها، چولگی داده ها محاسبه شد. چولگی معیاری از تقارن یا عدم تقارن تابع توزیع می باشد. برای یک توزیع کاملاً متقارن چولگی صفر و برای یک توزیع نامتقارن با کشیدگی به سمت مقادیر بالاتر چولگی مثبت و برای توزیع نامتقارن با کشیدگی به سمت مقادیر کوچکتر مقدار چولگی منفی است. هر گاه این مقادیر بین ۳ و ۳- باشد، داده ها از توزیع نرمال برخوردارند. با توجه به جدول (۴-۱)، می توان نرمال بودن داده ها را تایید نمود. تنها موردی که مقدار چولگی آن از حد متوسط فاصله زیادی دارد، مربوط به هزینه های تحقیق و توسعه می باشد که دلیل آن، عدم انجام این هزینه ها در برخی از شرکت هاست که موجب می شود مقدار این متغیر صفر باشد.

میانگین اهرم مالی شرکت های مورد بررسی نشان می دهد که شرکت ها، حدود ۶۱ درصد از نیازهای مالی خود را از طریق بدهی تامین می کنند.

تفاوت در میزان نقدینگی شرکت ها و فاصله ی زیاد حداقل و حداکثر آنان، نشان می دهد که ممکن است میزان ریسک نیز بالا باشد که این امر خود را در سودآوری شرکت ها نشان می دهد. همانطور که در جدول (۴-۱)، قابل مشاهده است، شرکت ها هم زیان ده و هم سودآور هستند، به طوریکه زیان ده بودن آن ها، میانگین سودآوری را به ۲۴ درصد رسانده است. ابعاد سنجش میزان مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت ها، نشان می دهد، آن ها در میزان مسئولیت پذیری، فاصله زیادی با یکدیگر دارند.

۸- آزمون فرضیه اول

بین مسئولیت اجتماعی و ساختار مالکیت شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، ارتباط معنی دار وجود دارد.

$$INS = \alpha_0 + \alpha_1 CSR + \alpha_2 SIZ + \alpha_3 LEV + \alpha_4 LIQ + \alpha_5 ROA + \alpha_6 SHARE$$

متغیر	ضریب	آماره t	مقدار احتمال	معنی داری
عرض از مبدا	-۰/۷۵۴۰۱	-۶/۰۵۶۵	۰/۰۰۰	تایید معنی داری
مسئولیت اجتماعی	-۰/۰۱۴۰۵	-۲/۹۵۸۵۷	۰/۰۰۳	تایید معنی داری
اندازه شرکت	۰/۰۷۱۸۵۳	۷/۳۹۶۱۸۹	۰/۰۰۰	تایید معنی داری
اهرم مالی	-۰/۰۹۸۱۴	-۴/۲۸۱۶۵	۰/۰۰۰	تایید معنی داری
نقدینگی	-۶/۴۱۲۰۶	-۴/۵۸۲۷۷	۰/۰۰۰	تایید معنی داری
سودآوری	-۰/۰۱۱۳۹	-۲/۵۴۸۰۷	۰/۰۱	تایید معنی داری
سهام بازار شرکت	-۰/۰۶۶۱۲	-۴/۰۶۳۷۸	۰/۰۰۰	تایید معنی داری
ضریب تعیین ۰/۷۴ ضریب تعیین تعدیل شده ۰/۷۰ سطح معنی داری ۰/۰۰۰				

با توجه به جدول فوق، سطح معنی داری بین مسئولیت اجتماعی و مالکیت نهادی، در سطح اطمینان ۹۵٪ ارتباط منفی معناداری وجود دارد و ارتباط آنها غیرمستقیم می‌باشد و در نتیجه فرضیه اول مورد تایید است. همچنین متغیرهای سودآوری، سهم بازار از شرکت، اهرم مالی و نقدینگی نیز با ساختار مالکیت ارتباط منفی معناداری داشتند و اندازه شرکت با مالکیت نهادی رابطه مثبت معناداری دارد.

سهام بازار شرکت، از تقسیم درآمد فروش شرکت به درآمد کل صنعت به دست می‌آید. با توجه به جدول (۴-۵)، اگر شرکتی سهمی کمتر از بازار داشته باشد، میزان ساختار مالکیت آن، بیشتر است.

ضریب تعیین مدل بیان کننده میزان مربوط بودن متغیرهای مستقل با متغیر وابسته (ساختار مالکیت) می‌باشد که مطابق با جدول (۴-۵)، ضریب تعیین مدل ۰,۷۴ به دست آمده و این مقدار نشان می‌دهد که حدود ۷۴٪ تغییرات ساختار مالکیت شرکت‌ها به متغیرهای مورد نظر در مدل مربوط می‌شود. چون این مقدار درجه آزادی را در نظر نمی‌گیرد، لذا از ضریب تعیین تعدیل شده برای این منظور استفاده می‌شود که در این آزمون برابر ۰,۷۰ درصد می‌باشد؛ بنابراین به طور متوسط حدود ۷۰ درصد تغییرات متغیر وابسته توسط این مدل تبیین می‌شود.

۹- آزمون فرضیه دوم پژوهش

بین مسئولیت اجتماعی و ساختار مالکیت، با توجه به عامل میانجی کیفیت سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، ارتباط معنی دار وجود دارد.

$$INS = \alpha_0 + \alpha_1 CSR + \alpha_2 SIZ + \alpha_3 LEV + \alpha_4 LIQ + \alpha_5 ROA + \alpha_6 SHARE + \alpha_7 QB + \alpha_8 QB * CSR$$

متغیر	ضریب	آماره t	مقدار احتمال	معنی داری
عرض از مبدا	-۰/۷۳۴۵۵	-۸/۵۶۹۵۳	۰/۰۰۰	تایید معنی داری
مسئولیت اجتماعی	-۰/۰۰۱۵۱	-۰/۱۸۹۹۷	۰/۸۴	عدم تایید معنی داری
اندازه شرکت	۰/۰۶۷۰۱۹	۱۱/۵۷۲۸۸	۰/۰۰۰	تایید معنی داری
اهرم مالی	-۰/۰۸۲۷۱	-۳/۲۵۵۶۳	۰/۰۰۱	تایید معنی داری
نقدینگی	-۷/۷۴۲۰۶	-۱/۰۵۵۰۲	۰/۲۹	عدم تایید معنی داری
سودآوری	-۰/۰۱۱۳۵	-۲/۱۶۵۵۲	۰/۰۳	تایید معنی داری

سهم بازار شرکت	-۰/۰۶۲۳۳	-۳/۳۸۷۲۹	۰/۰۰۰	تایید معنی داری
کیفیت سود	۰/۱۳۲۵۹۶	۲/۹۳۳۸۱۴	۰/۰۰۳	تایید معنی داری
کیفیت سود*مسئولیت اجتماعی	-۰/۰۳۵۶	-۲/۰۱۰۸۱	۰/۰۰۴	تایید معنی داری
ضریب تعیین	۰/۷۳			
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۶۸			
سطح معنی داری	۰/۰۰۰			

با توجه به جدول فوق، با ورود متغیر میانجی کیفیت سود به مدل دوم در سطح معنی داری کمتر از نیم درصد، بین کیفیت سود با ساختار مالکیت ارتباط مثبت (مستقیم) و معناداری وجود دارد، بنابراین فرضیه دوم تایید است. همچنین حاصلضرب کیفیت سود در مسئولیت اجتماعی نیز دارای تاثیر منفی معناداری بر ساختار مالکیت میباشد. نتایج در رابطه با دیگر متغیرهای مدل، بعد از ورود کیفیت سود، نشان داد بین نقدینگی و مسئولیت اجتماعی با مالکیت نهادی، ارتباط معناداری وجود ندارد و سطح معنی داری بین این دو متغیر، بیشتر از ۰/۰۵ است.

به مانند مدل فرضیه اول پژوهش، متغیرهای اهرم مالی و سهم بازار شرکت و سودآوری ارتباط معکوس و معنی دار با ساختار مالکیت شرکتها دارند.

ضریب تعیین مدل بیان کننده میزان مربوط بودن متغیرهای مستقل با متغیر وابسته (ساختار مالکیت) می باشد که مطابق با جدول (۴-۹)، ضریب تعیین مدل ۰/۷۳ به دست آمده و این مقدار نشان می دهد که حدود ۷۳٪ تغییرات متغیر وابسته به متغیرهای مورد نظر در مدل مربوط می شود. چون این مقدار درجه آزادی را در نظر نمی گیرد، لذا از ضریب تعیین تعدیل شده برای این منظور استفاده می شود که در این آزمون برابر ۰/۶۸ درصد می باشد؛ بنابراین به طور متوسط حدود ۶۸ درصد تغییرات متغیر وابسته توسط این مدل تبیین می شود.

۱۰- نتیجه گیری

نتایج پژوهش در فرضیه اول: بین مسئولیت اجتماعی با ساختار مالکیت ارتباط معنادار وجود دارد نشان داد، بین مسئولیت اجتماعی و ساختار مالکیت (مالکیت نهادی)، در سطح اطمینان ۹۵٪ ارتباط منفی معنی دار وجود دارد و در نتیجه فرضیه اول مورد تایید است. و ارتباط آنان غیرمستقیم است به عبارتی نشان داد مسئولیت اجتماعی و مالکیت نهادی در شرکت های سرمایه گذاری از طریق اثر غیرمستقیم یعنی از طریق کیفیت سود اثر معناداری دارد به عبارتی دیگر اثر غیرمستقیم معناداری هست اما مستقیم معناداری نیست یعنی ادبیات در مورد اینکه رابطه بین مسئولیت اجتماعی با ساختار مالکیت یک رابطه مستقیم باشد بی نتیجه است در واقع این رابطه می تواند تحت تاثیر متغیرهای مفهومی دیگر قرار گیرد.

نتایج پژوهش در فرضیه دوم: بین مسئولیت اجتماعی و ساختار مالکیت با توجه به عامل میانجی کیفیت سود ارتباط معنادار وجود دارد

نشان داد، با ورود متغیر میانجی کیفیت سود به مدل دوم در سطح معنی داری کمتر از نیم درصد، بین کیفیت سود با ساختار مالکیت ارتباط مثبت (مستقیم) و معناداری وجود دارد، بنابراین فرضیه دوم تایید است. همچنین حاصلضرب کیفیت سود در مسئولیت اجتماعی نیز دارای تاثیر منفی معناداری بر ساختار مالکیت میباشد. نتایج در رابطه با دیگر متغیرهای مدل، بعد از ورود کیفیت سود، نشان داد بین نقدینگی و مسئولیت اجتماعی با مالکیت نهادی، ارتباط معناداری وجود ندارد و سطح معنی داری بین این دو متغیر، بیشتر از ۰/۰۵ است.

به مانند مدل فرضیه اول پژوهش، متغیرهای اهرم مالی و سهم بازار شرکت و سودآوری ارتباط معکوس و معنی دار با ساختار مالکیت شرکتها دارند.

۱۱-منابع

۱. سیاسی، سحر و حسن‌زاده، مرتضی (۱۳۹۵). تاثیر بعد اقتصادی مسئولیت اجتماعی شرکت روی پایداری سود، دوفصلنامه حسابداری ارزشی رفتاری، شماره اول، صص ۱۳۸-۱۲۳
۲. محجوب، نرگس (۱۳۹۲)، بررسی تاثیر ساختار مالکیت بر بازدهی و سود سهام سهام در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حسابداری، دانشگاه پیام نور مرکز بهشهر.
۳. جلیلی، صابر و قیصری، فرزاد (۱۳۹۳). بررسی ارتباط بین کیفیت سود و مسئولیت پذیری اجتماعی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، نشریه دانش حسابرسی، سال چهاردهم، شماره ۵۷، صص ۱۴۷-۷۲
۴. خواجهی، شکرالله و بایزیدی، انور و جبارزاده کنگرلویی، سعید (۱۳۸۴). مدیریت سود و مسئولیت اجتماعی شرکت، پیشرفت های حسابداری دانشگاه شیراز، شماره ۲، صص ۴۵-۱۳
۵. شربت اوغلی، احمد و افشاری، داوود و نجفی، منوچهر (۱۳۸۹). مسئولیت اجتماعی نزد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه علوم مدیریت، سال پنجم، شماره ۱۹، صص ۸۱-۶۲
۶. نمازی، محمد، حلاج، محمد و شهلا ابراهیمی (۱۳۸۸) "تأثیر مالکیت نهادی بر عملکرد مالی گذشته و آتی، شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۶، شماره ۵۸، صص ۱۳۰-۱۳۸

1. Hayam Wahba, Khaled Elsayed (2015). The Mediating Effect of Financial Performance on the Relationship between Social Responsibility and Ownership Structure, BUSINESS journal, no.12, pp 132-152
2. Perrini, F., Rossi, G., Rvetta, B. (2016), Does ownership structure affect performance? evidence from the Italian market, Corporate Governance, 16 (4): 312-25
3. Tsoutsoura, Margarita (2004). Corporate social responsibility and financial performance, school of Business.
4. Turker D. (2009), Measuring Corporate Social Responsibility: A Scale Development Study Journal of Business Ethics 85 (4), 411-27.
5. Wang, Jin and Chang, Run (2012), "Do Firms' Relationships with Principal Customers/Suppliers Affect Shareholders' Income?", Journal of Corporate Finance, Vol. 18, PP. 860-878.